

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [1. Varmistetaan jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin varhaislapsuudesta lähtien koko elämän ajan. Edistetään lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia laadukkaaseen taide- ja kulttuurikasvatukseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnön välittämiseen uusille sukupolville kehittämällä varhaiskasvatusta, perusopetusta ja opettajankoulutusta. Parannetaan taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta lapsille ja nuorille kaikkialla Suomessa yhteistyömallien ja riittävien resurssien avulla. Vahvistetaan lasten ja nuorten luku-, kieli- ja mediataitoja sekä heidän vaikutusmahdollisuuksiaan taide- ja kulttuuripalveluiden kehittämisessä. 2. Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla

museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus. Edistetään toimivia yhteistyömalleja, toimintatapoja, yhteiskäyttöisiä tiloja, kiertuemalleja ja alustoja kulttuuripalveluille mukaan lukien digitaaliset ratkaisut. 3. Arkeologisen kulttuuriperinnön suojelua sekä rakennetun kulttuuriympäristön säilymistä vahvistetaan kehittämällä kohteiden kestävä hoitoa sekä vajaakäytössä olevien rakennusperintökohteiden hyödyntämistä kulttuuritoiminnassa. 4. Huolehditaan, että kulttuuri tukee ihmisten luontosuhteen kehittämistä, jotta hyvinvoiva luonto säilyy kulttuuriperintönä tulevaisuuteen.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

-

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Saamelaismuseo Siida toteaa, että selonteossa tulisi painottaa kulttuuria ihmisoikeutena ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta sekä huomioida myös saamelaisten oikeudet Euroopan ainoana alkuperäiskansana. Suomessa saamelaisten asema alkuperäiskansana on tunnustettu Suomen perustuslaissa (vuonna 1995), ja sen mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan sekä siihen kuuluvia perinteisiä elinkeinojaan.

Saamelaisten perustuslaissa säädettyä oikeutta konkretisoi vuonna 2003 annettu saamen kielilaki (1086/2003). Selonteon luonnoksessa kirjoitetaan kansalliskielistä kansallisen identiteetin kivijalkana ja Suomen elävästä kaksikielisuudesta, lisäksi mainitaan vähemmistökielten turvaamisessa karjalan kieli. Selonteossa tulisi huomioida selkeästi myös kolme elävää saamen kieltä, inarinsaame, koltansaame ja pohjoissaame.

Saamelaismuseo huomauttaa, että museoala ei näy millään tavoin selonteon tunnusluvuissa (esim. s.16 Luovien alojen liikevaihtoluvut), vaikka museot ovat merkittäviä kulttuuriperintötoimijoita. Selonteossa tulisi huomioida museoiden elinkeinovaikutukset sekä sisällyttää siihen myös museoalan tunnuslukuja. Museoilla on laajaa aluetaloudellista vaikuttavuutta; ne ovat osa alueellista elinkeinopolitiikkaa ja merkittäviä syitä kulttuurimatkailulle. Esimerkiksi Saamelaismuseo Siida on Inarin kunnan vetovoimatekijä: Inarin kylällä on vajaa 700 asukasta ja Siidassa vierailee vuosittain yli 140 000 kävijää lähes sadasta eri maasta. Moni kävijöistä mainitsee Inarin vierailunsa syyksi halunsa käydä Suomen ainoassa saamelaismuseossa.

Selonteon luonnoksessa tulisi tunnistaa museoiden tekevän työsuhteista, pitkäjänteistä ja erityistä ammattitaitoa vaativaa työtä, jonka palkkataso on hyvin matala moniin muihin kulttuurialan ammattilaisiin verrattuna. Luonnoksessa niputetaan kaikki kulttuurialan ammattilaiset yhteen ja heille kuvaillaan olevan tyyppillistä ”toimeentulon sirpaleisuus, useat työn- tai toimeksiantajat sekä palkka- ja yrittäjätyön vaihtelu.”

Selonteon luonnoksessa on paikoitellen mainittu aineeton ja elävä kulttuuriperintö, mutta siinä tulisi nostaa selkeämmin esille museoalan merkityksellisyyttä demokraattisena identiteetin rakentajana ja toisaalta tulevaisuudentekijänä. Museot huolehtivat aineettomasta ja aineellisesta kulttuuriperinnöstä kattaen myös arkeologisen kulttuuriperinnön kuin rakennusperinnönkin sekä edistävät toimillaan kulttuurin saavutettavuutta. Kulttuuriperintö ja tieto muodostavat perustan ja luovuuden lähteen luonnoksessa esitetyle arvoketjulle. Museot edustavat juuri arvoketjun tietopohjaa ja katsovat samalla tulevaisuuteen, ne tallentavat kulttuuriperintöä pitkäjänteisellä työllä tuleville sukupolville.

Selonteon luonnoksessa esitetään, että on julkisen rahoituksen vastuu taata kaikille kulttuurin saavutettavuus ja että kulttuurin rahoituspohjaa laajennetaan ja monipuolistetaan varmistamaan riittävät resurssit. Kuitenkin samaan aikaan valtion leikkaukset iskevät rajusti kulttuuriperintöalalle, eikä rahoituspohjaa ole ennätetty edes pohtia. Saamelaismuseo Siida on äärimmäisen huolissaan valtion leikkausten vaikutuksista erityisesti saamelaiskieliin ja -kulttuuriin sekä saamelaisen kulttuuriperinnön suojeluun, tallentamiseen ja saavutettavuuteen. Mikäli kulttuuriperintöalojen, etenkin museoiden, rahoituspohjaa aiotaan uudistaa, se tulee tehdä suunnitelmallisesti, yhteistyössä alan kanssa sekä siten, että muutoksiin kyetään myös valmistautumaan.

Selonteon valmistuttua sen toteuttamiseksi aiotaan laatia erillinen toimenpidesuunnitelma sekä ehdotetaan seuraavat rakenteelliset muutokset: luodaan uusi, monialainen toimielin (pysyvä, ministeriöiden ja alan keskinäistä yhteistyötä vahvistava asiantuntijaelin), rahoittajien tulevaisuusfoorumi (vuotuinen keskustelutilaisuus) ja kansainvälistymisstrategia (kirjallinen suunnitelma). Nämä kohdentuvat aina eri sidosryhmille, vastuutahoille tai aikajänneille. Saamelaismuseo Siida huomauttaa, että saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi Saamelaiskäräjien tulee olla mukana selontekoluonnoksessa ehdotetuissa rakenteellisissa muutoksissa.

Ojanlatva Eija
Saamelaismuseosäätiö